

Bodø/Oslo, 6.1.2022

Innspill fra PBL til Representantforslag 14 S (2021-2022) om profittfrie barnehager

PBL (Private Barnehagers Landsforbund) viser til at det er femte gang på få år at Stortinget skal behandle representantforslag om profittfrie barnehager. PBL reagerer på at forslagsstillerne nok en gang går langt i å mistenkeliggjøre private barnehager og deres motiver.

Gjennom representantforslaget skaper forslagsstillerne et inntrykk av at private barnehager tjener penger på bekostning av tilbudet til barna, og av at sektoren mangler styring og regulering.

Dette er ikke riktig.

Private barnehager leverer et minst like godt tilbud som offentlig eide barnehager, til en lavere kostnad for fellesskapet. Private barnehager er underlagt strenge reguleringer og de samme kravene til kvalitet.

Det finnes ikke holdepunkter for å hevde at private barnehager tjener penger på bekostning av tilbudet til barna. Heller ikke velferdstjenesteutvalget finner at det er superprofitt eller et lekkasjeprosjekt i barnehagesektoren.

PBL anmoder Stortinget om å avvise samtlige ni forslag fra Rødt og SV fordi de enten a) legger gale premisser til grunn, eller b) er feil medisin, eller c) ikke tar høyde for helheten som må på plass før endringer kan gjøres i finansieringssystemet for private barnehager.

Forslag 1 og 2. Profittfri barnehagedrift.

Muligheten til å skape seg et levebrød og tjene penger på barnehagedrift var en viktig forutsetning da private aktører ble invitert inn i sektoren av blant annet SV i 2003. At private eiere skal kunne ha en moderat fortjeneste for jobben de gjør, har vist seg å tjene norsk barnehagesektor godt. Å fjerne denne muligheten vil dramatisk endre forutsetningene for drift for mange private barnehager, og sette både kvaliteten og mangfoldet i sektoren i spill.

Gjennomsnittlig årsresultat i ordinære private barnehager var i 2020 på 1,8 prosent av inntektene, mens utbyttet utgjorde 0,15 prosent av samlet foreldrebetaling og tilskudd i barnehagesektoren. De økonomiske resultatene i alle typer private barnehager er fallende og jevnere etter innføringen av en underfinansiert bemanningsnorm. En av tre private barnehager driver med underskudd.

Til tross for realitetene i sektoren, legger forslagsstillerne følgende til grunn:

«Kommersielle aktører, organisert som aksjeselskap, har som sitt formål nettopp å skape overskudd til eierne. Altså kommer ikke pengene barna til gode.»

Dette er en feilslutning, og en alvorlig anklage. Om lag halvparten av alle private barnehager er aksjeselskap. De kan være enkeltstående, del av en kjede, store eller små. De kan være friluft- eller gårdsbarnehager. De kan være eid av foreninger, konserner eller enkeltpersoner. Og de driver minst like gode barnehager som alle andre.

Barnehagenes hovedoppgave, uansett organisering, er å gi et godt tilbud til barna. Samtidig er enhver virksomhet avhengig av overskudd for å ha bærekraftig drift. Barnehager som drifter med overskudd og som følger lover og regler skal kunne forvalte overskuddet som de ønsker.

Private barnehager bidrar til et mangfold av løsninger, trygghet og valgfrihet. De må bruke midlene ansvarlig, slik at de ikke går med underskudd. Og de bidrar til at kommunene får testet kostnadsnivået i egne barnehager.

Forslag 3 og 4. Mer makt til kommunene og skillet mellom ideelle og kommersielle.

PBL er imot at kommunene skal få mer makt til å tilpasse barnehagekapasiteten lokalt. Forslaget bygger på en feilaktig oppfatning om at det kun er kommunale barnehageplasser som må utvikles når barnetallet synker. Tall fra Utdanningsdirektoratet for perioden 2017-2020 viser imidlertid at det har vært like stor nedgang i private som i kommunale barnehageplasser.

Private barnehager får kun tilskudd til det antall plasser de til enhver tid fyller. I en situasjon med færre søkere, vil derfor antall plasser i private barnehager reduseres, slik som i kommunale barnehager. Forskjellen er at reduksjon i private plasser, med påfølgende reduksjon i tilskudd, ikke havner på politikernes bord. Antallet plasser reguleres av barnefamiliers ønsker, valg og behov. I høringen av Storberget-utvalget er dette et av temaene som vekker størst engasjement og motstand. Foreldrenes rett til å velge barnehage bør ikke begrenses.

PBL mener private barnehager bør måles på kvaliteten i tilbudet de gir – ikke på organisasjonsform. Det er verken mulig eller ønskelig å gi kommunene mulighet til å skille mellom, og forskjellsbehandle, ideelle og såkalte kommersielle barnehager.

I noen velferdssektorer er det i dag en begrenset mulighet til å prioritere ideelle gjennom anbudskonkurranser. Det finnes imidlertid ikke grunnlag for å hevde at brukerne får bedre tjenester når enkelte aktører favoriseres politisk.

Forslag 5 og 6. Kjøp og salg, meldeplikt og forkjøpsrett.

Mye eiendom har økt i verdi de siste årene, også barnehageeiendommer. Både kommunene og private eiere sitter på verdier som de kan velge å realisere ved salg – dersom eiendommene er vedlikeholdt og verdiene er tatt vare på.

Salg av barnehager kan være en konsekvens av at barnehageeiere nærmer seg pensjonsalder. Eller av at sektoren er profesjonalisert, med stadig nye krav og pålegg. PBL får mange tilbakemeldinger fra våre medlemmer om at det uforutsigbare finansieringssystemet gjør at de ikke lenger kan stå i det og dermed ser seg nødt til å selge barnehagen sin.

PBL mener innretningen rundt forslagene om meldeplikt og kommunal forkjøpsrett er avgjørende for om det kan støttes eller ikke. Etersom intensjonen er å legge til rette for økt kommunalt oppkjøp av private barnehager, er PBL kritisk til forslagene, da det vil føre til svekket mangfold. Et viktig premiss må være at private eiere ikke må få verdien av sine livsverk redusert som følge av endringer i reguleringene. PBL forutsetter at alle aspekt ved forslagene vil bli utredet.

Forslag 7. Kostnadsdekning pensjon.

Når forslagsstillerne hevder at profittmotivet går ut over de ansattes lønns- og pensjonsvilkår, er det beviselig feil. Ansatte i private barnehager har minst like gode lønns- og pensjonsvilkår som ansatte i offentlig eide barnehager. Kommunenes kostnader til pensjon er imidlertid langt høyere enn i private barnehager.

PBL minner om at tilskuddene til private barnehager beregnes på grunnlag av kostnadene i kommunale barnehager, ikke kostnadene i private barnehager. Dette gir blant annet incentiver til effektiv drift. Kostnadsdekning som prinsipp vil i mindre grad bidra til å holde kostnadene i sektoren nede, ettersom incentivene til å forhandle fram gode ordninger til en lavere pris forsvinner. Kostnadsdekning er dermed kostnadsdrivende.

PBL reagerer sterkt på at pensjonstilskuddet er kuttet fra 13 til 10 prosent, da dette gjøres uten at treffsikkerheten i finansieringen som helhet er vurdert. Det finnes heller ikke mekanismer som gjør at barnehagene får kompensert for høyere faktiske pensjonskostnader. Kuttet trekker flere hundre millioner kroner ut av barnehagesektoren, og forverrer den økonomiske situasjonen til mange private barnehager.

Forslag 8 og 9. Storberget-utvalget og endringer i tilskuddsberegning.

PBL viser til vårt forslag til ny finansieringsordning i Storberget-utvalget. Her ivaretas både barnehagenes behov for forutsigbar og bærekraftig finansiering, og kommunenes ønske om mer styring og kontroll. PBL vil advare mot flertallets modell, som vil føre til økt forskjellsbehandling av barnehagebarn og forringe kvaliteten og mangfoldet i sektoren.

PBL understreker viktigheten av at prinsippene om økonomisk likeverdige behandling og foreldrenes valgfrihet videreføres når endringer i regelverket skal gjøres.

PBL ønsker å samarbeide med politikerne for å finne gode løsninger for sektorens videre utvikling. Vi ber imidlertid Stortinget avvende til høringssvarene på Storberget-utvalgets rapport er ferdigbehandlet og nødvendige utredninger på plass før man konkluderer om endringer i finansieringssystem og reguleringer for private barnehager.